

K OCHRANE A PODPORE ZDRAVIA DETÍ A MLÁDEŽE

Rozvoj a ochrana zdravia mladej generácie sa stala prioritou moderného verejného zdravotníctva. Úroveň a účinnosť preventívnej starostlivosti o zdravie detí a mládeže je základným znakom kvality života spoločnosti. Predpokladá primárnu starostlivosť o zdravé životné a pracovné podmienky, implementáciu hygienických noriem do praxe a podporovanie optimálneho spôsobu života detí a mládeže.

U detí sa pozitívne a negatívne faktory prostredia a spôsobu života premietajú do ich somatického a psychického vývinu, a tým ovplyvňujú adaptáciu organizmu na životné podmienky. Skúmanie rizík má v detskej a dorastovej populácii svoje špecifiká, pretože dieťa nie je zdobenina dospelého jedinca. Jeho nervový a imunitný systém je vo vývoji, s čím súvisí metabolická kapacita i vyrovňovanie sa so škodlivinami z prostredia. Deti relatívne k svojej hmotnosti vdychujú viac

vzduchu, vypijú viac vody a skonzumujú viac stravy než dospelý človek, preto sú vo vyššej miere exponované a zraniteľnejšie voči mnohým environmentálnym rizikám než dospelí jedinci.

Rovnako aj behaviorálne riziká, medzi ktorými sú na poprednom mieste nízka pohybová aktivita a nevhodné stravovacie návyky, vedú dnes k prudkému, až epidemickému nárastu výskytu obezity a ďalších zdravotných porúch u detí. V súčasnosti je v európskom regióne 15 miliónov obézných detí, čo je 10-násobne viac v porovnaní s rokom 1970.

Súčasná situácia si vyžaduje intenzívne aktivity na poli prevencie, včítane cieleného výchovného pôsobenia zameraného na ovplyvňovanie rizikového správania detí a mládeže, akým je fajčenie, konzumácia alkoholu, ďalšie toxikománie, ale aj problémy súvisiace so sexualitou. Predstavujú pre vyvíjajúci sa organizmus vysoké ohrozenie zdravia.

Rizikové faktory všetkých zdravotných porúch, ochorení a úrazov v detstve sú zväčša predpokladom pre rozvoj porúch zdravia v dospelosti.

Verejné zdravotníctvo musí hľadať aj možnosti ako ovplyvňovať záťaž z emocionálneho prostredia detí, ako znižovať stresy, ktoré taktiež významnou mierou zasahujú do ich zdravého vývoja.

Vplyvy sociálno-ekonomických faktorov na zdravie a vývoj detí sa jednoznačne potvrdili v štúdiách v rozvojovom svete, ale i v rozvinutých krajinách, kde zlé sociálne podmienky majú dopad na zdravotný stav a telesný vývoj detí najmä v minoritných a ohrozených populačných skupinách.

Je nevyhnutné, aby sa preventívna starostlivosť o zdravie detí realizovala nielen v oblasti medicínskej, ako to vyplýva i z dlhodobých národných programov starostlivosti o deti a mládež. Štátny zdravotný dozor nad vytváraním a ochranou zdravých životných podmienok a podporou zdravia detí a mládeže, pracovníci úradov verejného zdravotníctva, odborníci v oblasti hygieny detí a mládeže, ich metodická, odborná, expertízna, výskumná a referenčná činnosť sú desaťročia dôležitou súčasťou zdravotného systému v našich krajinách.

Napriek mnohým globálnym, systematickým, kampanovitým alebo lokálnym či inštitucionálnym preventívnym aktivitám, výsledky monitoríngov prinášajú poznatky o nepriaznivých trendoch vo výskyte ochorení a porúch u detí a mládeže.

Hodnotenie aktuálnych záťaž z prostredia a zdravotného stavu je kľúčové pri eliminácii, resp. minimalizácii všetkých chemických, biologických, fyzikálnych či psychosociálnych zdravotných rizík. Pri celkovej analýze projektov, ktorých cieľom je ochrana a podpora zdravia detskej populácie, sa však stále javí nedostatok štúdií zameraných na hodnotenie efektivity realizovaných intervenčných programov.

Nové koncepcie, programy, legislatívne úpravy pre ochranu zdravia detí ako i cesty kontroly dodržiavania stanovených noriem a ich efektivity budú však málo účinné bez neustáleho burcovania svedomia a citlivosti všetkých, ktorí majú či môžu chrániť a podporovať zdravie detí a mládeže.

Prof. MUDr. Ludmila Ševčíková, C.Sc.
Ústav hygieny LF UK, Bratislava

Redakční rada a redakce Hygieny přeji svým autorům, předplatitelům a čtenářům pevné zdraví a spokojený život v roce 2012.